

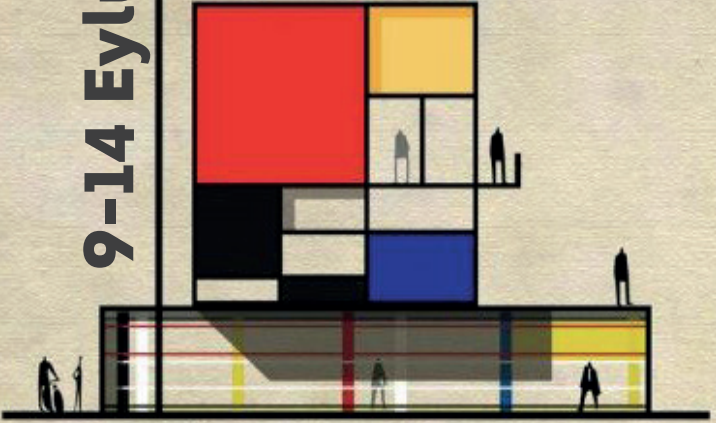

FATİH SAHN-I SEMÂN
EĞİTİM VE ARAŞTIRMA MERKEZİ

SAHN-I SEMÂN'DA

İNSAN BİLGİ
ADALET
KONUŞMALARI

9-14 Eylül

İlim Yayma
Cemiyeti
1951

FATİH SAHN-İ SEMÂN
EĞİTİM VE ARAŞTIRMA MERKEZİ

SAHN-İ SEMÂN'DA
İNSAN BİLGİ
ADALET
KONUŞMALARI

Fatih Sahn-ı Semân Eğitim ve Araştırma Merkezi antikiteden günümüze felsefi ve bilimsel geleneklerin vazgeçilmez merkezi temaları arasında yer alan “İnsan”, “Bilgi” ve “Adalet” kavramlarını işlemeye devam ediyor.

Her sene bir kavram merkezinde gerçekleşen programda 2022 yılında “İnsan” kavramı, 2023 yılında “Bilgi” kavramı ele alınmıştı. Bu seneki seminerler ise “Adalet” kavramı çerçevesinde icra ediliyor. Geçtiğimiz yılların birikimi üzerine gerçekleştirilecek seminerlerde “Adalet” kavramı farklı düşünce gelenekleri ve simalar açısından tartışılacak.

Ele aldığı kavramın düşünce tarihindeki önemli metinler üzerinden takip edilmesini hedefleyen programda seçilmiş metinler kronolojik sıraya göre işlenecek. Tartışılacak pasajların bağlamını oluşturan düşünce ve eser hakkındaki öz bilgilerle zenginleştirilecek oturumlar yüz yüze gerçekleştirilecek.

İSİM	SEMİNER ADI	TARİH
Ahmet Okumuş	Adalet Fikrinin Serencamı	9 Eylül 2024 / 14.00-15.30
Hayyam Celilzade	Sokratik Adalet Paradoksu- Platoncu Bir Okuma	9 Eylül 2024 / 16.00-17.30
Hatice Umut	Fârâbî'nin Siyaset Düşüncesinde Adaletin Ne'liği ve İnşası Meselesi	10 Eylül 2024 / 14.00-15.30
İlker Kömbe	Adalet Dairesi Kavramı	10 Eylül 2024 / 16.00-17.30
M. Akif Kayapınar	İbn Haldun'un Adalet Anlayışı	11 Eylül 2024 / 14.00-15.30
V. Metin Demir	Dünyanın Yargıcı Olarak Dünya Tarihi	11 Eylül 2024 / 16.00-17.30
Erdal Kurğan	İslam'da Sosyal Adalet	12 Eylül 2024 / 14.00-15.30
Mehmet Fatih Aysan	Çağdaş Sosyal Politikalar ve Adalet	12 Eylül 2024 / 16.00-17.30
Ömer Taşgetiren	Rawls'un Adalet Teorisi	13 Eylül 2024 / 14.00-15.30
İsmail Yaylacı	Uluslararası Siyaset ve Adalet	13 Eylül 2024 / 16.00-17.30

Adalet Fikrinin Serencamı

9 Eylül 2024 | 14.00-15.30

Ahmet Okumuş

Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi

Bu seminerde, “adalet” kavramının tarihsel dönüşümleri ana hatlarıyla ele alınacak ve 19. yüzyıl itibarıyla geriye düşmüş olsa da aslında kadim bir konu olan adalet meselesi, beşerin âlemdeki yerine ilişkin ilk söyleyişler ekseninde incelenecektir. Topografik adalet anlayışından sosyal hareketlilik temelli bir anlayışa geçiş adalet anlayışını bir karakter özelliği olmaktan çıkarıp, kurumların erdemleri haline getirmiştir. Böylece normatif söylemleri kapsayan ve değerler ortaya koyan adalet anlayışı, yerini hakların tesisiyle ilgili biçimsel bir adalet anlayışına bırakmıştır. Bu seminerde de “Adalet” kavramının liyakat bağlamından hak sahibi olma bağlamına dönüşümü takip edilerek, klasik doğal adalet anlayışlarının kayıplarıyla beraber erdemlerin ve değerlerin yitimi değerlendirilecektir.

Sokratik Adalet Paradoksu: Platoncu Bir Okuma

9 Eylül 2024 | 16.00-17.30

Hayyam Celilzade

Anadolu Üniversitesi

Platon, Sokrates’in yani hocasının idamına şahit oldu. Bu, Platon açısından başlı başına bir hadisedir. Bu hadise Platon’un gözünden, hayatı boyunca insanları doğruya, iyiye ve güzele davet eden birisinin idam edilmesi şeklinde değerlendirilir. Elbette Sokrates’i mahkemeye şikâyet edenler ve mahkemede onun aleyhine oy kullananlar Platon’dan farklı bir “Sokrates” tasavvuruna sahiplerdi. Atina’daki Sokrates imajı muhtemelen Aristophanes’in Bulutlar’ındaki gibiydi. İnsanları pazar yerlerinde, bayramlarda, sokaklarda, spor yaparken “rahatsız eden” biriydi Sokrates. Ama durum herkes açısından böyle değildi. En azından Platon açısından öyle olmadığını biliyoruz. Platon, kanaatimce, Sokrates idam edilmemiş olsaydı herhangi bir şey yazmazdı. Platon’u yazmaya iten -onun açısından bir hadise niteliği taşıyan- hocasının idam edilmesiydi. Bu bağlamda Platon, içerisinde Sokrates’in ölmeyeceği/ölmediği bir dünya kurgular. Bu dünyanın en temel yapı taşı ise “adalet” kavramıdır. Sokrates mahkemenin kendisi hakkında verdiği karara uyar. Öğrencileri onu kaçırmaya çalışsalar da Sokrates bunu kabul etmez. Ama bu durum Sokrates’in mahkemenin verdiği kararı adil bulduğu anlamına gelmez. Sokrates açısından mahkemenin verdiği karar adil değildi ama bununla birlikte adil olmak bu karara boyun eğmekten geçiyordu. Görünüşte bir paradoks gibi duran bu yaklaşım Sokrates nezdinde de paradoks olarak mı algılanıyordu? Bu bağlamda adil olmanın ve adaletin Sokrates açısından ne ifade ettiği sorusunun yanıtlanması gerekir. Konuşmamızda bu paradoks üzerinde duracak ve bu paradoksyla ilgili sorduğumuz soruları yanıtlamaya çalışacağız.

Fârâbî'nin Siyaset Düşüncesinde Adaletin Ne'liği ve İnşası Meselesi

10 Eylül 2024 | 14.00-15.30

Hatice Umut

Marmara Üniversitesi

Bu sunumda Fârâbî'nin toplumsal ve siyasî alandaki adâlet ile metafizik anlamdaki adâlet arasında esastan bir bağ kurduğu savı filozofun felsefî bütünlüğü dâhilinde temellendirilmeye çalışılacaktır. Bu itibarla; "Metafizik anlamda adâlet ile siyasî anlamda adâlet nedir?" sorularının cevabı sadedinde Fârâbî'nin felsefî düşüncesinde siyasî anlamdaki adâletin metafizik temelleri gösterilmeye çalışılacak ve sonrasında da, herhangi bir siyasî toplum düzenini "âdil" kılan unsurların ne olduğu sorusu tartışmaya açılacaktır.

Adalet Dairesi Kavramı

10 Eylül 2024 | 16.00-17.30

İlker Kömbe

Istanbul Medeniyet Üniversitesi

Bu sunumda adalet dairesi kavramı, tarihsel süreci ve siyaset felsefesi olmak üzere iki açıdan açıklanacak ve analiz edilecektir. Tarihsel süreci yönüyle, birinci olarak, adalet dairesinin kısa ve uzun formlarının ilk kaynakları ve bu formların İslam düşüncesine nasıl ve hangi yolla geçtiği hakkında bilgi verilecektir. İkinci olarak, İslam düşüncesinde adalet dairesinin kısa ve uzun formlarına yer veren eserler, bu eserlerin yazıldıkları devletler ve coğrafyalar ile adalet dairesinin nispet edildiği şahıslar ve temel unsurları açıklanacaktır. Siyaset felsefesi bakımından ise, adalet dairesi kavramının mükemmellik ve süreklilik ilkelerine dayandığı ve belirli bir devlet ve toplum düzeni içinde birlik ve itaat anlamına geldiği iddia edilecektir. Bu çerçevede ilk olarak, mükemmellik ve süreklilik ilkelere, klasik matematik-geometri ve klasik fizik-doğa felsefesiyle ilgisi bağlamında daire kavramından kaynaklandığı gösterilecektir. İkinci olarak, adalet kavramının birlik ve itaat anlamına gelmesi, Platon'un idealar teorisi ve nefis teorisi ile İslam düşüncesinin ahiret inancına yani klasik metafizik-kozmoloji ve psikolojiye dayanan düzen anlayışıyla ilişkili olarak ortaya konulacaktır. Son olarak da mükemmellik ve süreklilik ilkeleri ile birlik ve itaat anlamı bakımından adalet dairesi kavramının, siyaset felsefesinde yol açtığı problemlerden bahsedilecektir.

İbn Haldun'un Adalet Anlayışı

11 Eylül 2024 | 14.00-15.30

M. Akif Kayapınar

Istanbul Üniversitesi

Bu seminerde, *Mukaddime* adlı eseri ekseninde İbn Haldun'un adalet anlayışı incelenecektir. Adalet, bilindiği üzere, tarih boyunca ve bütün kültürlerde siyasal düzenin amacı ve/ya meşruiyet kaynağı olarak tanımlanmış, refahın ve kolektif mutluluğun anahtarı görülmüştür. Bu bağlamda, özellikle de nasihatname ve siyasetname tarzındaki eserlerde, tarihteki örnekler üzerinden yöneticiler her şeyden önce adaleti tesis etmeye davet edilmişlerdir. Siyasal düşünceler literatüründe genelde normatif bir unsur ve nihayetinde yöneticilerin takdirine bırakılmış hayati bir tercih şeklinde temayüz eden adalet, İbn Haldun'un düşüncesinde siyasal düzenin endojen (içkin) bir bileşeni olarak kabul edilmektedir. Diğer bir deyişle, adalet (ve genel olarak ahlak sistemi) siyasal düzenin ta kendisidir. Siyasal düzenin kuruluşu ve yükselişi adaletin de kuruluşuna ve yükselişine denk gelirken, siyasal düzenin düşüşü ve çöküşü de adaletin düşüşü ve çöküşü demektir. Diğer bir deyişle adalet (ve genel olarak ahlak sistemi) siyasal düzenin diğer tüm bileşenleriyle birlikte hareket eden, dolayısıyla tek başına bir tercihe konu olamayacak derecede siyasal düzene gömülü bir dinamiktir. İbn Haldun'un özeldede adalet ve genelde siyasal ahlaka atfettiği bu anlam ve işlev onu sadece edep geleneğinin normatif adalet anlayışından değil, aynı zamanda modern siyaset tasavvurundan, daha özeldede kendisiyle çok sık mukayese edilen Makyaveli'den ayırmaktadır. Bu bakımdan, seminerde İbn Haldun'un adalet anlayışı söz konusu geleneklerle mukayeseli bir biçimde ele alınacak ve onun siyasal düşüncesinin diğer belirleyici kavramları (umran, hadaret, bedavet, mülk, asabiyet, insan tabiatı vs.) ile birlikte incelenecektir.

Dünyanın Yargıcı Olarak Dünya Tarihi

11 Eylül 2024 | 16.00-17.30

V. Metin Demir

Uludağ Üniversitesi

Hegel'in sisteminin objektif tin bölümünde incelediği hukuk felsefesi hem liberal hukuk fikrinin eleştirisi hem de modern Kantçı özgürlük ve ahlak düşüncesinin eleştirisini ihtiva eder. Bu ikisinin ötesinde törel yaşama (sittlichkeit) dayalı bir realist hukuk ve devlet düşüncesi geliştiren Hegel hukukun temelini yine halkın fiili yaşamında görür. Uluslararası hukuk ve adalet söz konusu olduğunda yine realist olan Hegel, evrensel soyut standartlar yerine dünya tarihinin, adalet divanının esas yargıcı olduğunu düşünür ve konuyu bir tür teodiseye bağlar. Bu seminerde özgürlük, hak, töre, ödev, yasa ve hukuk kavramlarının Hegel'de nasıl ele alındığı gösterilecek ve ardından bunlar adalet ile bağlantılandırılacaktır.

İslam'da Sosyal Adalet

12 Eylül 2024 | 14.00-15.30

Erdal Kurğan

Marmara Üniversitesi

Aziz İslam geleneğinin temel umdelerinden olan ‘adalet’, Hilafet sonrası dönemde de merkezî yerini korumaya devam etmiştir. Ancak 19. ve 20. yüzyılın yazgısı olarak, modernitenin inşa ettiği politik gündem Müslümanlar arasında da tahakkümünü kurmuştur. Bu nedenle “post-hilafet çağında” Daru’l-İslam’da cari olan tüm rejimler seküler bir varoluşu dayatmışlardır. Çağdaş İslam Düşüncesi’nin kritik isimlerinden olan Seyyid Kutub, *İslam’da Sosyal Adalet* başlıklı çalışmasında hem sosyalist moderniteye hem de kapitalist moderniteye meydan okumakta, seküler “adalet” kavramıyla İslam’ın tanımladığı “adalet”i toplumsal hayat zemininde mukayese etmektedir. Çağdaş İslam Düşüncesi’nin siyaset nosyonuna yüklediği anlamı göstermesi açısından da önemli olan bu metin, moderniteyle hesaplaşma bağlamıyla otantik İslamcılığı temsil ederken, tarihselcilik vb. çağdaş yaklaşımlara olan mesafeli duruşu nedeniyle hâlâ ilgiyi hak etmektedir.

Çağdaş Sosyal Politikalar ve Adalet

12 Eylül 2024 | 16.00-17.30

Mehmet Fatih Aysan

Marmara Üniversitesi

Günümüz sosyal politikaları ile adalet kavramı derinden ilişkili olup, bu politikalar toplumun adalet, eşitlik ve sosyal refaha olan bağlılığını yansıtmaktadır. Modern sosyal politikalar eğitim, istihdam, sağlık ve sosyal güvenlik gibi alanlara yoğunlaşarak toplumsal eşitsizlikleri düzeltmeyi ve sosyal refahı artırmayı amaçlamaktadır. Bu politikalar, sosyo-ekonomik statüleri ne olursa olsun tüm bireylerin temel hizmetlere erişimini sağlamak ve böylece sosyal adaleti teşvik etmek için tasarlanmıştır. Bu politikaların adaleti sağlamadaki etkinliği, eşitsizlikleri azaltma, sosyal hareketliliği artırma ve dezavantajlı grupların haklarının korunması ile değerlendirilebilir. Bu nedenle, çağdaş sosyal politikalara yalnızca idari düzenlemeler olarak bakılmamalı, bu politikalar aynı zamanda bireylerin beşerî sermayesini artıran, yaşam memnuniyetlerini yükselten, sosyal adaleti sağlayan kapsayıcı sosyal refah politikaları olarak düşünülmelidir. Bu seminerde sosyal adalet kavramı üzerine odaklanılarak günümüz sosyal politikaları katılımcılarla paylaşılacaktır.

Rawls'un Adalet Teorisi

13 Eylül 2024 | 14.00-15.30

Ömer Taşgetiren

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi

Bu seminerde çağdaş liberal düşüncenin önde gelen isimlerinden John Rawls'un adalet teorisi ele alınacaktır. Rawls 1971'de yayımlanan *Bir Adalet Teorisi* kitabı ve sonrasında bu teoride yaptığı revizyonlarla genel olarak siyaset teorisinde ve daha özeldel liberal düşünce içerisinde adaletin nasıl anlaşılması gerektiği ve bu anlayışın siyasi sonuçlarına ilişkin tartışmaları canlandırmıştır. Rawls "hakkaniyet olarak adalet" (justice as fairness) başlığıyla adlandırdığı teorisinde eşit, özgür ve rasyonel oldukları ve gerçek hayatlarıyla ilgili birtakım bilgilere (sosyal sınıf, statü, zekâ, yetenek gibi) sahip olmadıkları varsayılan insanların hipotetik bir sosyal sözleşmede hangi adalet prensiplerini seçeceklerini tartışmış ve bu tartışma sonucunda liberal demokratik bir devletin gerçekleştirilmesi gereken adalet prensiplerini ortaya koymuştur. Rawls'un adalet teorisi, en az avantajlı grupların çıkarlarını koruyucu prensipler ihtiva etmesi sebebiyle, literatürde liberal eşitlikçilik, sol liberalizm, sosyal liberalizm gibi başlıklar altında değerlendirilmiştir. Seminerde Rawls'un adalet teorisinin temel unsurları ve düşüncesindeki değişiklikler aktarılacak ve bu çerçevede Rawls'un canlandırdığı "liberal adalet neyi gerektirir?" tartışmasına bir giriş yapılacaktır.

Uluslararası Siyaset ve Adalet

13 Eylül 2024 | 16.00-17.30

İsmail Yaylacı

Marmara Üniversitesi

Bu seminer, siyaset felsefesinin temel kavramlarından ve meselelerinden biri olan adaletin uluslararası siyasetteki karşılıklarını ve izdüşümlerini tartışacaktır. Bu bağlamda seminer uluslararası adaletin imkanına ve tabiatına yönelik uluslararası siyaset teorisindeki realist, sözleşmeci ve kozmopolitan yaklaşımları mukayeseli olarak değerlendirecek, ardından İslam siyaset düşüncesinin merkezi nosyonu olan adaletin uluslararası ilişkilere yansımalarına dair bir müzakere ile son bulacaktır.

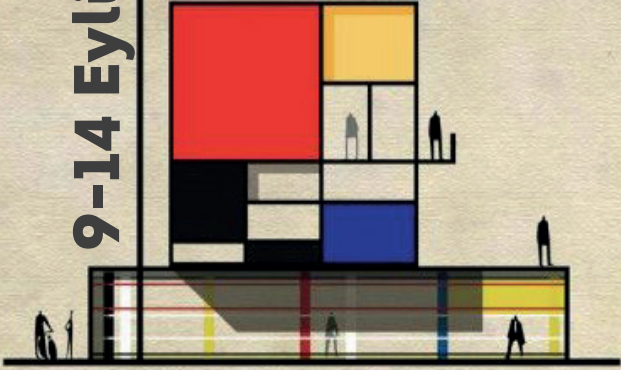

FATİH SAHN-I SEMÂN
EĞİTİM VE ARAŞTIRMA MERKEZİ

SAHN-I SEMÂN'DA

İNSAN BİLGİ
ADALET
KONUŞMALARI

9-14 Eylül

Başvuru Tarihleri

19-30 Ağustos 2024

www.fatihkulliyesimedreseleri.com

sahniseman@iyc.org.tr